

Ib Spang Olsen 80 år 11. juni 2001.

Per-Olof Johansson

Måske mere end førhen står personen i dag i vejen for sit eget værk. Sagt sådan i almindelighed. Igen og igen præsenterer medierne os for personen som det væsentlige og værket som den tilfældige anledning. Skønt personen naturligvis og selvfølgelig er forudsætningen for værket så er det en pervers persondyrkelse som tiden hylder.

Når jeg sætter mig til tasterne for at skrive noget om 'Spang Olsen' foranlediget af hans 80-års dag så er det ikke fordi jeg ved meget og noget nyt om personen. Men det er indgroet i os og i denne kultur at vi gør status ved fødselsdage - selvom dagen inden og dagen efter havde været lige gode anledninger.

Op til året har han selv udgivet en bog om sine bogomslag, og den giver mig anledning til at fare hylderne rundt for at bese dem in natura. Det bliver til en hel del spredt ud over årene, det ældste fra 1946 og det yngste vel den bog han har givet mig i hånden.

Jeg er selv 59 og kunne have mødt ham. Jeg har jo 'dyrket' ham i så mange år, at jeg kunne have opsøgt personen. Om ikke andet har han vel holdt et foredrag et sted. Eller måske ikke, hvis han har taget sine første spæde erfaringer i den rolle som rettesnor, sådan som han fortæller om det i 'Skitser fra stederne'.

Jeg har været altædende med 'kunst'. Han er kunstner, men man sætter ham jo ikke ind i rammen sammen med Klee, Picasso og Jorn. Jeg aner ikke, hvordan han har det med dem, men hans kunst har i hvert fald været en anden. Man tænker 'Dansk Tegnekunst'. Får ham med i de generationer af tegnere som Ole Storm så godt har bevaret i sin bog om Politikens 'Magasinet'. Bo Bojesen hørte ikke hjemme i den sammenhæng - men hvis overbegrebet er 'Dansk Tegnekunst' så er han jo med. Men vi kan lettere sætte grænsen for Bo Bojesens rum i forhold til de andre end de andre i forhold til hinanden. Ib Andersen og Ib Spang Olsen har et fællesområde. Man kan finde kaniner tegnet af Hallman som man tror er tegnet af Sikker Hansen. Man kan tage skyklapper på og tror at denne verden eksisterede i en verden uden Klee, Picasso og Jorn. Men jeg vil have at det ene er kunst og det andet også er kunst.

Jeg kan lettere forestille mig, at interessen for Jorns billeder forsvinder en overgang end jeg kan forestille mig interessen for Ib Spang Olsens billeder forsvinde. Hvem af dem skildrer tiden sandest? Jamen det kan man da ikke sige noget om, tiden inde-

holdt jo dem begge. Hvad Ib Spang Olsen har formået er imidlertid at omsætte genkendelige ting fra hverdagen til fantasiens virkelighed som der altid vil være behov for at stifte bekendtskab med. Det kan være for fantasiens skyld eller for den mere historiske interesse - uden at formidlerne behøver at gøre stort mere end præsentere ham. Jorn kan komme i den situation at han skal formidles.

Faktisk har jeg mødt Ib Spang Olsen engang. Det kan jo også være, at jeg har mødt ham mere end een gang - han kan have gået på den anden side af fortovet. Men altså den ene gang talte vi sammen. Jeg havde ikke lagt an på at møde ham. Det har været engang i begyndelsen af 1970'erne. Han skulle have en udstilling af billeder i Allerød Kunstforening på Skovvangskolen i Allerød hvor jeg arbejdede som vikar. Jeg var vikar for skolebibliotekaren og tilbragte derfor tid udenfor skoletiden på stedet. Vi passerede om billederne, ophængsumuligheden på den lange gang af glas og det var så det. En velbevaret mand i begyndelsen af halvtredserne. Præcis som man havde forestillet sig ham.

De store interviews i aviserne prøver at bringe os nær på personer som om det er mængden der gør det. Tegning koncentrerer altid udtrykket. Alle de mange tegnere - vi som kigger med koncentrerer vort blik om noget nyt, noget andet, en anden måde at se på, en anden streg.

En februar dag med lav sol kæmpestore skyer, bondehuse i horisonten, skovkanter, forblæste træer tæt på. Solklatter, lyserøde skyer bag skoven, guldkant på bjergagtige skyer, Klee ville måske have koncentreret sig om den ene sky med en facon så usædvanlig at ingen fidusmaler var sluppet godt fra at efterligne virkeligheden med den. Vi går og diskuterer om det er Ib Andersen eller Ib Spang Olsen. Ha! Ib eller Ib? Han kan frabede sig parallellen så mange gange han vil, vi ved selv hvad vi mener. I dag er det mest Ib Andersen, for her mangler nogle børn, nogle ekstra streger, det er for klart. Der er krøller på skyerne men det sprutter ikke som når det er Spang Olsen. Men man er overbevist om at Ib Spang Olsen kunne bruge dette landskab på samme måde som Ib Andersen ville kunne bruge det - og som vi, der ser det kan bruge det. Det giver et sug i maven. Det er ekstremt ordinært og Poul Anker Bech måtte nødvendigvis anbringe en afgrund et sted i dette natursceneri.

Det er jo een af de mange flige der kan løftes i Ib Spang Olsens tegninger, det danske landskab. Børnene, historierne kort sagt illustratoren er en anden. Skal han ikke med når man taler om 'Dansk Brugskunst'. Prøv at forestille jer alle de lasede eksemplarer af hans og Halfdan Rasmussens bøger i de danske børne-

institutioner. Der er nogle specielle typer som taler om stolene, bordene, tallerknerne, kopperne. Men de fleste bruger bare disse ting, det er meningen med brugskunst. Den umiddelbare glæde de skænker brugerne uden der sendes kunstnerne en tanke. Børn sætter sig på en stol drikker af kruset, læser en bog. Persondyrkelsen venter måske forude men at blive brugt på den måde er et vilkår, når du laver noget for børn. Tiden er måske også ved at lave om på det, hvem ved, i så fald er det et skråplan.

Når man samler sådan 75 numre af Ib Spang Olsens 'bogomslag' er man ret tæt på 'brugskunstneren'. Det er svært ikke at tage bøgerne i hånden og gå indenfor. Bliver vi nu på overfladen så er det menneskene som dominerer. Det er ikke grafiske himstregimser, det er tegninger af situationer, fantasi eller virkelighed, bogens virkelighed i hvert fald.

Det hjørne han var oppe i da han lavede 'Odin og Thor' (1961) - troede jeg længe var indbegrebet af Ib Spang Olsen. Jeg blev lidt skuffet da han sprang fra det kulsorte og det kridthvide. Da syntes jeg det dækkede ham helt, nu er det bare et forladt hjørne, som et eksperiment. Jeg kan stadig godt lide den side af ham, men det var altså kun en side.

Den teknik han udviklede med at tegne direkte på filmen kom til at præge - billedet, tror jeg. Han forelskede sig i det grå når tegningerne var sorthvide. Selv hvor forsiderne er farvede er der ofte ikke farve i tegningen. I børnebogsafdelingen er farverne i overvægt og hans forelskelse i den teknik han har udviklet sprudler. Om det er pensler eller pen eller hvad redskab han nu bruger. Vi er hjemme i 'Ib Spang Olsen -land'.

Børn ved hvem H.C.Andersen er. Han gik med høj hat som man gjorde i sin tid, og i dag er det synonymt med H.C.Andersen, hvordan det så går til. Hvis hverdagstøjet i midten og sidste halvdel af 1900-tallet engang bliver en fjern virkelighed kan en mand med cowboybukser, skjorte og en tynd sweaters måske om hundrede år være fortælleren, en pædagog klædt ud som - Ib Spang Olsen, når børnene skal levendegøre et afsnit af 'Folkene på vejen', hvem ved.

Det er ikke hans fødselsdag, mens jeg skriver dette. Det er skrevet i anledning af, at jeg ser hans bøger for mig, dem jeg har og alle de andre som jeg i mange tilfælde om ikke andet har haft i hånden. Det er min samtid, min tid, vores kunst, Ib Spang Olsens sneglespor gennem Danmarks historie så mange år, det er os der skal ønskes tillykke.